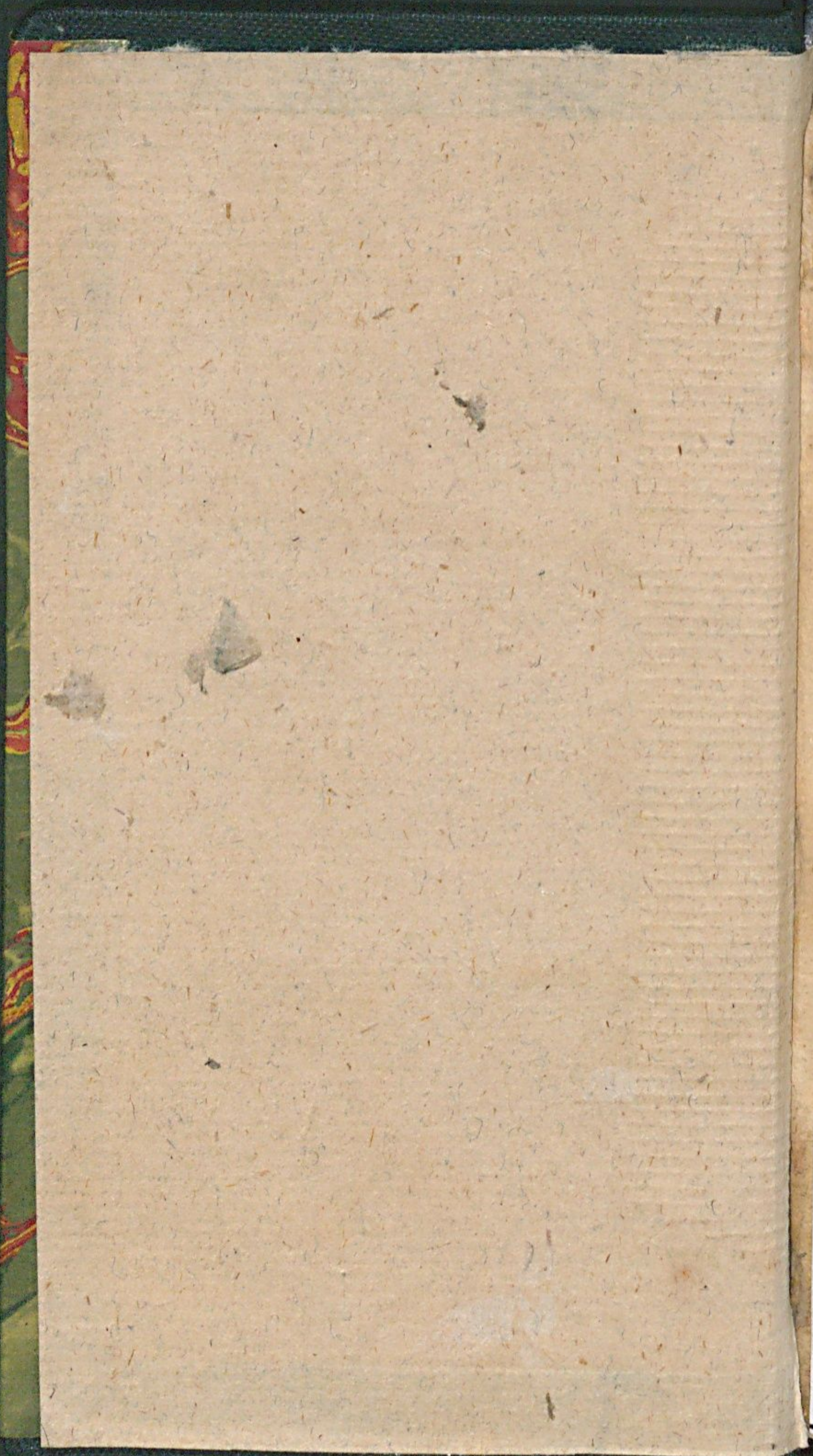

22

AB

147622

00

[Faint, illegible handwritten text]

AB 747 620

OFFICIUM
PRINCIPIS ET
CONSILIARI-
ORUM

Quodnam sit,
Antequàm is læsus in judi-
dicio lædentem conveniat; vel, legum
auxilio cessante, quodnam illorum
officium ante bellicam con-
sultationem sit?

Autore

MATTHÆO STIERIO

J. U. L., Praecl. Hannover:

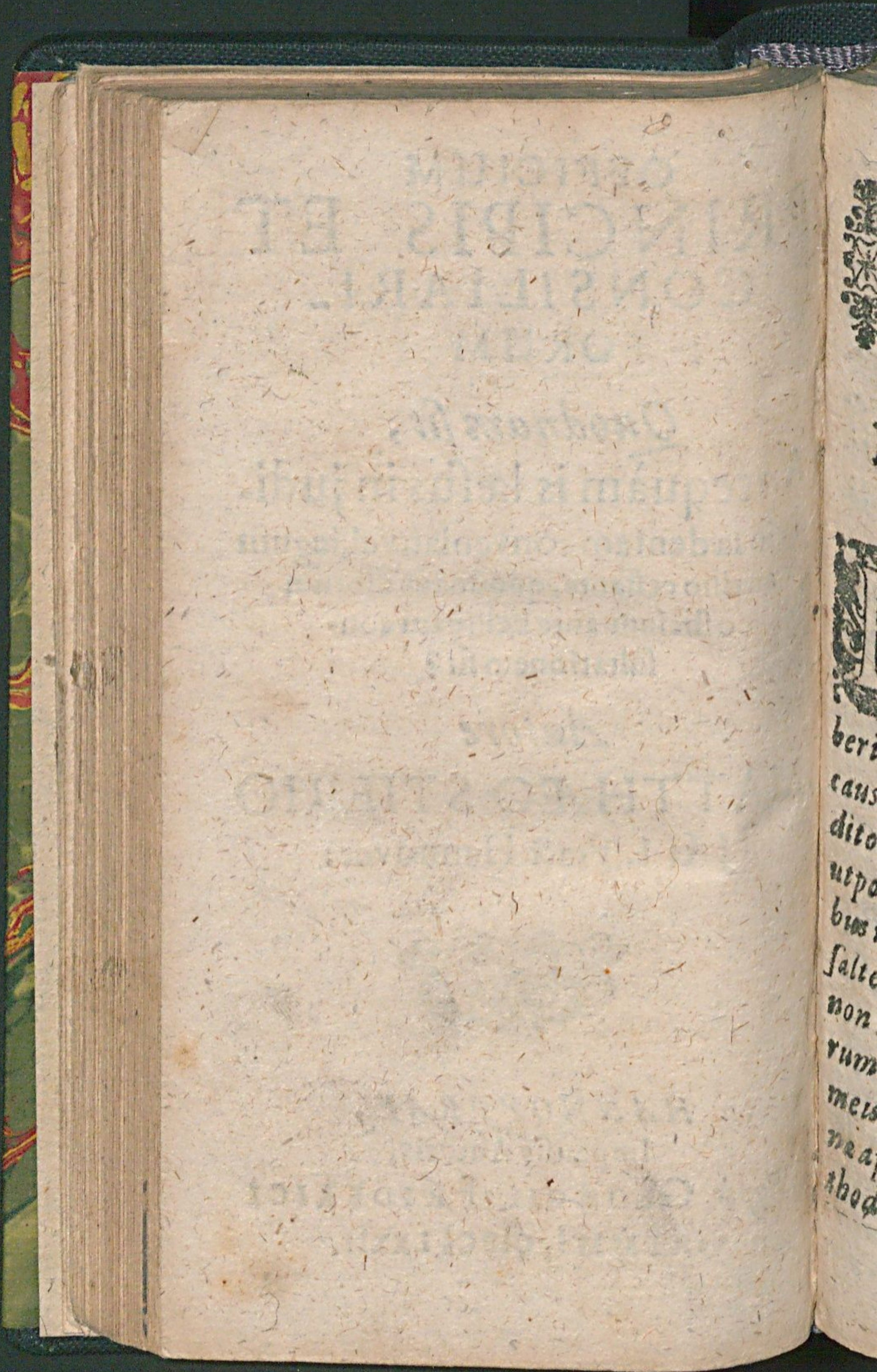

HANNOVERAE,

Impensis Autoris,

Typis GEORGII FRIDERICI

GRIMMI, MDCCLXXII.

Uber
caus
dito
ut po
bus
salte
non
rum
meis
ne a
abed

AD
BENEVOLOM
LECTOREM.

Hic in trivialis Scholis, & in Academiis B. L. hac de presenti materia, similibusq; orationes nonnunquam haberi, probatione haut indiget. Quam ob causam certa spe fretus sum, fore, ut eruditorum nullus extiturus sit, dicens, me, utpote novellum Iuris Practicum viribus majora hic suscipere: cum librorum saltem Aristotelis Rhetoricorum, nec non Dn. D. Iohannis à Felde Elementorum Iuris Universi usum in collegiis meis inter privatos parietes amicis lenè apertis monstraverim; quod eadem methodo à nullo unquam factum memini.

Inter cetera collegia & hoc erat: Officia Principum, Ducum & Consiliatorum circa bellum. Cujus capita (quoniam id in ingens volumen excrevit) in certas Tractationes redegei; quarum Fœderis materiam ante anni spatium, & quod excurrit, æquorum existimationi vendicavi. Ex quo autem prætereà factum, ut & hancce materiam theoreticè seu philosophicè expositam eruditorum censura submittere non dubitem, in causa sunt litera virorum & demonstrandi artificiò, & prudentiã tam in Aula, quàm in Academia quadã Clarorũ: illi sc. qui eruditionẽ cujusvis non in styli elegantia, uti Zoili, osores ac mori alioquin solent; sed in debita scientia arteq; applicandi sanam Philosophiam, quærunt. Ipse verò, qui laudis insolens auditor sum, adversus invidiososve adductos (quorum telis hæc nunc expositus sum) me ad Tractationis de Fœderibus Principum &c. Prefationem

nem refero: ubi satis causa est, quibus
 motus in publicū ire mihi tantum sum-
 serim. Quod autem mea qualiacunq;
 opuscula non eo demū tēpore, quò causas
 in iudicio patrocinando suscepi, conges-
 serim, ū testimonio sunt, qui & me do-
 centem audiverunt, & quorum in ma-
 nib⁹ Inauguralis mea disputationis præ-
 fatio & corollaria sunt. Hoc tamen non
 nego, me naturali quasi, illo videlicet
 humili & simplicissimò stylò tantum
 Juris natura studiosorum, utpote fr-
 turorum Aulicorum, Consiliariorum
 & Legatorum gratiā illud collegium in
 certas Tractationes postea redactum
 horis subcivis dilataste. Veniam na-
 ctus à Benevolo Lectore, communem
 lucem (modò mihi bibliopola quidam es-
 set, cujus impensis alia prælo brevi
 committerem) sequentia etiam bo-
 na cum Deo adspicerent. (1) Tract.
 de belli natura, & quomodo Princeps,
 vel Consiliarius de ejus iustitia & qua-
 litatio

litatibus judicare possit. (2) De Principis & Consilarii officio circa consultationem in genere, & in specie bellicam de pecunia ad bellum gerendum necessariâ: Regionis custodia &c. (3) De Principis & Consilarij officio circa Ducem militarem, caeterosq; Officiales, vulgò Officere eligendos, (4) De Principis & Ducis officio circa exercitum militumq; conditiones & qualitates. (5) Enthymemata, quibus Princeps & Consilarii in consultationibus, in specie bellicâ, nec non Duces &c. militibus suis in acie animura addicuri uti possunt. H. e. propositionum Arist. in lib. Rhet. illustratio cum usu politico. (6) peritissima contractuum & delictorum prima principia b. e. genuina de actionum humanarum principis doctrine expositio, lectioni Criminalistarum Doctorum, Constitutionis Carolinae Regum, Electorumq; &c. militarium iurium, vulgò der Kriegs-Articuli à futuris Advocatis, Iudicibus tam militaribus (qui vulgò. *Auditeurs* appellantur) quàm ab aliis praemittenda. Nisce me tibi B. L. commendo. Vale, fave

Tuo

MATTHEO STIERIO
JUL.

§. 1.

Cum, per hypothesin 5. Ethicor. Arist. cap. de aquo & bono 13° is læsus æquus bonus sit, qui non urget Jus summum ad iniquam partem, quique mavult ad Arbitrum, quàm ad Judicem ire: Inde ij etiam Ethnici æqui boni dicendi sunt, quibus amicabilis compositio vel ante susceptum judicium, vel in judicio cordi fuit. Quidni Imperii Romano - Germanicæ Principes, cæteris tamen non exclusis, qui & Christiani videri, & esse jactitant, æqui boni dicendi sint, si Ethnicorum imitatores existant? ij autem Christiani Principes, qui sapientes Ethnicos imitantur h. e. ductum rectæ rationis sequuntur, sequentibus modis procedunt.

§. 2. Læsi Principis finis est suum obtinere, id scil. quod sibi deberi videtur

A 4

Quid

Quid autem per τὸ *obtinere* denote-
tur, vide *Observationem meam* 1. *Tract. de*
Principum, aliorumq; Imperij Statuum Fæde-
ribus. Quò fine positò, de mediis vel
Princeps, vel Consiliarius sollicitus est
consultando. Quomodo autem? Est
scil. consultare quando proposito fine eli-
gimus media ad finem ducentia, eaque
idonea, & quidem tamdiu, donec ad id
perveniamus, quod est in nostra potesta-
te. *Arist. lib. 3. Eth. 3. & lib. 6. cap. 6.*

§. 3. Quærit Princeps, vel Consilia-
rius: Fine isto positò: quodnam ejus-
dem idoneum medium est? Resp. (per
hypothesin 8. Eth.) amicabilem compositionem
suadere.

§. 4. Per quos autem amicabilis com-
positio primùm tentanda sit, Princeps,
vel Consiliarius quærit? Resp. per Le-
gatum, eumque idoneum, sive per eum,
per quem hostis flecti potest.

§. 5. Quærendo, sive (per *hypothesin 6.*
Eth 9. ubi consultare est querere & ratiocinari)
deliberando pergat: Quinam autem Le-
gatus idoneus habetur? Respondeo *seq.*
modo:

modo: Ut Legatum comem (a)
 Princeps ad hostem ableget,
 eumq; sanguinem (b) consul-
 tius est, quàm morosum, vel
 cholericū (c) vel eum, qui ho-
 sti odio fuit, vel adhuc est (d).

(a) Ratio est: cū Legati officium sit
 illum, quem hostem metuimus, à præcon-
 cepta opinione flectere, eumq; in Princi-
 pis partes trahere; quod à come sanè fit (1)
 solidis enthymematibus, q̄ in Tractatu meo
 exposui, qui inscribitur: Enthymemata, quibus
 Princeps & Consiliarij in consultationibus tam
 bellicis, quàm aliis, nec non Duces, aliq; Officia-
 les militibus suis in acie animum addituri ut
 possunt. (2) debita eloquentiâ, per dedu-
 ctionem in Elem Jur Vniv. Dn. Johannis à Felde
 pag. de Jucundis homini quatenus est substantia
 intellectualis 494. §. 6. ubi scil. eloquentes
 amabiles esse, probatur.

(b) Per hypoth. Physicam in Elem: J. Vniv.
 pag. 530. §. 5. Hi enim revera comes sunt;
 quippe qui ad aliorum joca in Aula &c. exci-
 pienda,

pienda, & adjocandum prout sunt, per rationem phys. d. l. 5. 5. Hi autem nulli non jucundi sunt, & amantur, per 2. Rhet. cap. de amore & odio 4. Cæterum, comitatus objectum sunt congressus seu conversationes, ita, ut quantum per honestatem & utilitatem fieri potest, neminem quis facile offendere, sed potius delectare debeat, per naturam comitatus 4. Eth. c. 6. Hisce accedit, quod sanguinei & facie, & vestitu plerumque mundi sint. Et hos (per 2. Rhet. d. cap. 4. n. 19.) amamus.

(c) Per rationem physicam, sanguineorum rationi seu causæ penitus contrariam; siquidem in cholericis calor in excessu est. Hinc fieri potest, ut unico hostis verbulò excandescat, ipseque minus continens hostem ad iram commoveat: nec consequenter finem, quem Legatus sibi proposuerat, obtineat, per locum Arist. cit. n. 16. lib. 2. Rhet. 4. ubi illos, inquit, quorum convictus ac consuetudo suavis est, amamus. Tales autem sunt, qui faciles sunt, neque ad aliena peccata redarguenda proponsi, neque concertationum avidi, neque contentiosi. Omnes enim qui tales sunt (h. l. cholericis, minus vero

verò sanguinei) pugnaces sunt, & qui pugnans, velle videntur contraria. Cur autem melancholicus hinc excludatur, ratio facilis est: cum is, per hypothesein physicam in Elem. d. pag. 5. 30. §. 6. explicitam, tristis & speculabundus, adeoque hosti minùs gratus ac jucundus sit. Hoc tamen equidem dicerem, sanguineo melancholicum adjungendum esse; siquidem hic tantum ingeniò valet, quantum ille nonnunquam eloquentiâ: cæteris tamen & corporis, & animi dotibus non exclusis.

(d) Per 2. Rhet. 4. n. 43. add. Elem. pag. 54 de Amore & odio. Arist. ira quidem, inquit, tempore sanari potest, odium verò non: & qui odit, alterum, quem odit, prorsus extinguere vult. Hinc ex hac hypothesei physica d. l. in Elem. demonstratâ, sequens propositio formari potest: *Qui Legatus in hostis odio est, ejusdem presentia hosti admodum molesta est: Et verendum, ne iste in Legato sui vindictam querat, eumq;*

Jura Gentium violando interficiat.

6. Quærit Princeps vel Consiliarius, quid autem incipiendum, quando hostis per Legatum, uti lit. (b) præc. observ. flecti non potuit? Respondeo ex deliberationis definitione ejusq; sequentib. parenthesi hîc insertis & bis (*Et quidem tamdiu, donec ad id perveniamus quod est in nostra potestate*) quod prius videlicet medium missum facere, de quo alio deliberare debeat. Quoniam autem medium concludendi syllogismi practici hîc conficiendi amicabile composio fuit: & amicabile composio aliis etiam modis tentari potest: Inde Consilarii responsum hoc esto:

7. *Cum hostis per Legatum flecti non potuit, illum Princeps ipse conveniat, (e) nec modò*

modò eum iis muneribus affi-
 ciat, quæ ei grata sunt, qui-
 busq; delectari potest (f) sed &
 ejus Consiliarios, (si salva Principa-
 lium auctoritate fieri possit,) qui in ho-
 stis opinione sunt, donis am-
 plissimis ornet (g)

(e) Cùm, per 2. Rhet. 4. n. 25. quisque
 amet similes sui, sequitur, quod & Prin-
 cipes ratione alicujus boni fortunæ, quod
 præ cæteris hominibus commune habent,
 quatenus videlicet Principes sunt, se in-
 vicem ament; de qua hypothese 8. Eth.
 de amicitia in alio Tract. prolixius egi.
 Add. Elem. Jur. Univ. pag. 544. Quamvis
 hoc in thesi per suam causam universaliter
 procedat; in hypothese verò regulariter;
 nihilominus ex contingentis ut plurimum na-
 turæ, lib. 5. Eth. cap. de æquo 10. exposita, de-
 duci potest, quare Philosophus proposi-
 tionem suam, quod videlicet quisq; amet
 simili

similes sui &c. sic limitet: nisi scilicet eorum alter alteri obstat &c. Quoniam h. l. aliud bonum, quod æque Princeps, ac hostis vult, illi bono advertatur, ob quod Principes amici sunt: propterea Aristotelis propositio in hypothesis minùs procedit, quàm e jusdem limitatio. Ut autem hoc evertens tollatur, consequenter hostis si-
ve Princeps sui similem Principem amet, operæ pretium est, ut Princeps illum sibi reconciliet (1) se jucundum exhibendo (2) amorem erga illum declarando (3) utilem amicitiam per munera quærendo. In quibus numeris Elementorum Iur. Univ. consequenter Rhetor. &c. Aristotelis libb. ulum monstrare liceat. **I. jucundum seu voluptas** Aristoteli x. Rhet. cap. de Rebus jucundis xi. est motio quedam animi & sabbita & quæq; sensu percipi possit in statu nature convenienti constitutio. Est igitur Principis hac in re explorare, quibus modis hosti jucundus existat. Hos autem modos per debitas causas Dn. à Felde in Elem. Iur. Univ. pag. de colenda & jucunda amicitia 492. §. 3. sic exponit: **Con-**
veniens

veniens ergo erit, naturam hominis (b. l. hostis) contemplari, & secundum singulas ejusdem nature partes, quid, quibusque congruum sit, tradere. Ita enim plerumque promovere poterimus, quibus homo homini jucundus redditur. Nam operatio bona est, quae cujusque natura & substantia conveniens est. Si ergo fiat, quod naturae cujusque conforme est, percipiet alter in se bonam operationem, cujus is, qui, quod natura congruum facit, principium est. Et hoc modo (Princeps) jucundus dicitur. Ut autem jucundus in ipso congressu, colloquio & discessu sit ratione formae externae, etiam necesse est, per deductionem in Elem. I. V. pag. de hilaritate & latitia, quae quis jucundum se exhibet 505. ubi §. 5. Ad officium, jucundi amici pertinet hilari facie & lato ore comparere, nec querulum existere. Vide ibi rationem. Ex cujus propositionis ratione Princeps ad discet, quod non statim querelas à Legato suo antea propositas explicare, sed alios hosti haut ingratos discursus movere debeat; quod fit nova recitando, vel de iis differendo, quae vitae generi potentium conveniant, per deductionem in Elem. I. V. pag.

pag. 494. de jucundis homini quatenus est substantia intellectualis §. 4. & 7. Et is inprimis Princeps hosti jucundus fit, qui eloquens est, per §. 6. d. l. in Elem. ita tamen, ut potentis signa edat, quæ inter cætera 2. Rhet. de Moribus potentium 17. n. 4. sunt, dum se videlicet modicè gerit, placidam quandam & decoram gravitatem ostendit. Qua de causa virtutum homileticarum studiosus sit oportet. Cùm autem virtutes (per 2. Eth.) nobis innatæ non sint, sed assuefactione parentur: debita educatio Principis prærequiritur. per pag. in Elem. Iur. Univ. de neglectu educationis & assuefactionis 608. Cæterùm, tempus de rebus alioquin convenientibus differendi observandum quoque est, per 2. Rhet. 4 n. 23. Et eos, sc. amamus, qui non adversantur iratis, neq; studiosè ac seridè aliquid agentibus. Ad quem locum respicere videtur alter Aristoteles Dn. à Feld. in Elem Iur Univ. pag. 496. §. 10. Est ergò ejus, qui jucundus alteri esse vult, observare occasionem, ad quid narrandum hoc vel illo tempore sit pronus &c. Jucundus insuper Princeps hosti fit, dum se hujus mori-

moribus accommodat, & habitum culo-
 tumque ejus imitatur. h. e. Wenn der
 Fürst seine Leute / die er mit sich nimbt /
 in solcher Art der Kleidung erscheinen
 läßt / als der andere Fürst an seinem
 Hofe hat / welchen er sonst als einen
 Feind fürchtet / und durch seine Gegen-
 wart begünstigen unnd gewinnen wil.
*Ratio in Elem. d. pag. de Testimonis bona ope-
 rationis jucunditatem parientibus 502. §. 5.
 hæc est: Nam imitator qui est, tacite appro-
 bat tanquàm benè gesta, quæ alter agit: & ita
 hujus tacito testimonio alter sentit, se benè ope-
 rari: nemo enim id, quod improbat, imitatur.
 Hoc ipso suum erga Regem declarant amorem
 ipsiusq; captant benevolentiam Galli, & nos
 rursus horum: dum illi Regis, nos illorum culo-
 tum habitumq; corporis imitamur. Quin
 hosti etiam jucundus fit, dum hujus ne-
 gotia, vel hoc, vel illud ipsi se paraturum
 esse promittit, quod alioquin paratu ho-
 sti difficile est. Rationes varias vide o-
 mninò in Elem. Iur. l' niv pag. de Iucundis ho-
 mini, quatenus est substantia & quidem mobi-
 lis*

*lis 493 §. 3. Quod ob spem rei futuræ
 ipsi jucundus reddatur, videre est 1. Rhet.
 11. n. 11. ubi dicitur, quod ij, qui sperant, vo-
 luptate afficiantur, add. Elem. Jur. Univ. pag. de
 jucundis homini ratione appetitus & phantasia
 496. § 3. verbis: Quæ de causa jucundus est,
 qui de obtinendo aliquo bono, quod quis appetit,
 spem excitat. Nam hic (Princeps) in appe-
 tente (hoste) representat bonum, quasi appe-
 tens jam habeat. Et unâ bonitatem ejus,
 quod appetitur, extollere debet. Ratio
 ibid. §. 4. hæc redditur: Nam hic (Prin-
 cept) reddit appetitionem in appetente jucun-
 dam. Nec recordatio unius, vel alterius
 rei, vel hostis amici cujusdam ipsi inju-
 cunda est per d. 1. Rhet. 11. n. 11. verb: Quan-
 do autem voluptate affici in eo positum est, ut
 motus aliquis sentiatur phantasia autem imbe-
 cillus quidam sensus est, & phantasia quædam
 comitatur eum, qui recordatur, aut sperat: hoc
 posito, constat, eos, qui recordantur, sperant vè,
 voluptate quadam affici: quodammodo enim
 ea sentiunt. Itaq, (per n. 12.) necesse est omnia
 suavia ea delectare, quod aut presentia sentian-
 tur, aut habeant in memoria, cum jam præterie-
 rint*

vint, aut spe precipiantur furura. Idem deducitur in Elem. I. V. pag. 496. §. 6. Princeps se etiam jucundum præbet, si sui & hostis amici defuncti mentionem facit, per d. I. Rhet. II. n. 2. verb: Luctibus quoq; & lamentationibus adjuncta est naturalis quadam voluptas. Nam cum molestum sit non esse amplius eum, qui lugetur: jucundum est ejus recordari, eumq; quodammodo intueri, & que faceret, & qualis esset. Hoc in Elem. I. V. univ. d. I. §. 6. per causas etiam probatur. Principi hac in re etiam incumbit, ut hostis defuncti amici mortem sive placidam, sive violentam exponat, inque illo misericordiae affectum excitet; vel suum infortunium explicando istam lenem reddat. De Misericordia quod dixi, hypothesis physica est in Elementis Jur. Univ. pag. 59. §. 2. quæ omninò videatur. Est autem misericordia 2. Rhet. §. egritudo quadam emorta ex eo, quod malum esse videatur, aut interitum, aut molestia adferenda vim habens, ei, qui tali sorte indignus sit: quodq; tale est, ut id nobis quoq; aut alicui nostrorum evenire posse arbitremur: idq; si ejusm. malum propinquum esse videatur.

Ex

Ex hac definitione Princeps sermonis sui dispositionem sumit; quæ in hisce tribus consistit [1] num Princeps aliàs misericors sit? [2] quomodo hic ad miseratorem moveri possit? [3] quanam de causa? Ad hæc tria membra d. cap 8. Arist. propositiones omnes referri, eæque ex definitione posita demonstrari possunt. Quoniam (per 8. Eth. & 2. Rhet. 4.) duo amici quasi unum quoddam sunt: & molestia vel amici interitus, vel malum, quod perpeffus est, cum non sui ipsius, sed amici causâ excruciat, per def. amoris 2. Rhet. 4. verb: *eius causâ non tuâ.* It. n. 4. ibid: *His autem positis, necesse est, amicum esse eum, qui unâ gaudet bonis, doletq, adversis alterius; nullam aliam ob causam, nisi propter illum.* Hinc Principis hostis phantasia defunctum amicum, vel malum aliquod ipsi illatum sistit, ipseque idem quodammodo sentit, ejusque sorte indignum dolet, per def. misericordie. Nam (per demonstrationem in Elem d. pag. 59. §. 2.) hic affectus quodammodo participat de metu, quatenus cum phantasia imminentis mali conjunctus est &c.
Hinc

Hinc videmus maximè misericordes esse, qui præ
 ceteris humida frigidaq; complexionis sunt &c.
 Jam v. hostes irâ comoti calidæ comp'lexi-
 onis sunt, per demonstrationem in Elem: pag.
 530 §. 8. Quod Princeps alterum, quem
 hoste meruebat, lenè alio quoq; modo fa-
 ciat, ex d. 2. Rhet. cap. de delinitione 3. n. 23.
 verbis probatur: placamur etiam, cum is,
 cui irascebamur, in majus aliquod malum inci-
 dit, quàm nos ipsi ei adferri voluissemus. Qua-
 si enim nobis pœnas dedisse videtur. Adde
 rationem physicam in Elem. I. V. pag. de delini-
 tione 51. §. 15. 16. & in specie ibid. d. Arist.
 propositio implicite sic demonstratur:
 Nam appetitus quodammodo deceptus, quasi à
 se sumta sit pœna, desinit movere calorem.
 Discursu secundum hæc fundamenta ha-
 bitò, sperandum est fore, ut alter Prin-
 ceps hostilem animum abjiciat, sui que si-
 milem Principem amare incipiat. Ex
 quibus fundamentis planus est Autor
 Militärischer Erinnerungen pag. 43.
 Ehe man gegen seinen Feind einige
 Feindseligkeit sehen lassen wil / so sol
 man ihm zuvor die möglichsten Mit-
 tel

tel zum Frieden fürschlagen / und lieber
 etwas über sich ergehen lassen / als die
 Sache auff die Spitze stellen / auch
 auffn Fall sich zu einem Ge-
 spräch anerbieten. De quo me-
 dio hinc agimus. Dergleichen thät Cäsar,
 denn er schlug dem Kays zu Rom und
 Pompejo die möglichsten Mittel zum
 Vertrage vor / damit ja Blutvergies-
 sen verhütet werden solte. Iul. Cæs. lib. 1.
 de bello Civ. cap. 2. Hac ipsa lit. (e)
 pag. 41. quoque monui, quod Princeps
 evertens ibi allatum tollat H. amorem de-
 clarando. Is enim ab eo, qui hostis ha-
 bebatur, amari, consequenter ei jucundus
 esse solet, si (1) dicit, quomodo sibi ejus
 salus cordi fuerit, eique hactenus studue-
 rit, per n. II. d. cap. 4. Verba: Eos quoq; a-
 mant, qui aut propensi sunt ad alios pecunia ad-
 juvandos, aut ad eorum salutem defendendam.
 Hoc tamen observato, quod est 1. Rhet.
 13. n. 14. Et beneficiorum, quae accepit potius,
 quam eorum, quae contulit, intellige, memi-
 nisse, æquum esse. H. c. vult Philosophus
 dicere

die
 be
 ria
 [h.
 2. B
 len
 am
 No
 re,
 am
 cia
 gra
 Pri
 tria
 ne
 obse
 (i)
 ex
 fici
 gra
 ipsa
 M
 ibi
 die
 si e

dicere: Cujusvis (Principis) esse, magis beneficia, quæ ab alio accepit in memoria habere, quàm ea, quæ quis apud alium [h. l. Principem hostem] collocavit. Add. 2. Rhet. 4. n. 20. Et qui exprobrare non solent neq; aliena peccata, neq; beneficia sua, i. c. amantur. Ubi hujus propositionis sensus: Non debet Princeps sua beneficia extollere, sed extenuare, si ab altero Principe amari velit. Tunc demum v. sua beneficia nimis jactare potest, quando alter ingratus est, nec recotdatur, quod sibi ille Princeps non defuerit, religionem & patriam defenderit, vel ipsum ab obsidione liberaverit. Inter cæteros casus ex observat. 11. Tract. mei de Fœderibus lit. (g) (h) (i) & (k) quidam formari posset: nisi exempla hac in re odiosa essent. Beneficia hæc dilatari possunt per 2. Rhet. cap. gratia 7. n. 11. verba: spectatur beneficium res ipsa, magnitudine, qualitate, tempore, loco. Magnitudo ex definitionis indigentia ibidem n. 4. verbis exponitur: Egere autem dicuntur homines his, qua appetunt, maximeq; si eis carere sine dolore non possunt. Hæc obiter

ter. [2] debet Princeps illam propositionem, quod scilicet alterius Principis salutem studuerit, amplificare per 2. Rhet. d. c. 4. n. 24. *Amant etiam studiosos nostri, ut eos, qui nos admirantur, bonosque ac cultu dignos esse censent, quique gaudent nostra consuetudine. It. n. 25. recipueque si ob ea magni fiamus, in quibus volumus ipsi aut admirationi esse, aut egregie, aut jucundi ac suaves videri.* Ad percipiendum Arist. vide Elem. I. V. pag. de testimoniis bonae operationis jucunditatem parientibus 502. §. 7. [3] Cum Princeps alterum Principem hostem iratum videt, vel eum iratum ne reddat, ea observet oportet, quae hic & passim ex cap. 4. l. 2. Rhet. verbis: adduximus *Præterea illos, quorum convictus &c.* Majoris explanationis ergo vid. Elem. I. V. pag. de affectibus quibus quis jucundus redditur 501. §. 2. [f] Et hoc est III. quo de lit. [e] p. 14. dicitur utilis nempe amicitia paranda; præcipue verò eo tempore, vel loco, quo hostis ejusdem: re dono offerendâ eger. Nam egerit lit. præc. [e] ex 2. Rhet. cap. 7. definitur quod sit ea appetere, maximeque si eis sine

sine
ob
ma
tia p
quæ
Et p
Hin
de ijs
§. 5.
visus
(g
plebis
rii co
Sicu
ita &
tur.
hom
largi
patri
tur.
Leg
Sent

sine dolore quis carere nequit. Hinc
 ob defectus supplementum Princeps a-
 matur; quippe qui dolorem ex rei caren-
 tia proveniente[m] [qui Ciceroni Tusc lib. 2.
 quest. 2. est aegritudo crucians] illi eripitur.
 Et potentes equis etiam delectari solent.
 Hinc usus hic erit in Elem, Iur. Vn. pag. 497.
 de iis, quae ratione quinq; sensuum jucunda sunt
 §. 5. Ubi de rerum novitate, & §. 6. de
 visus delectatione, docetur.

(g) Fer pag. in Elem. J. U. 760. de paranda,
 plebis benevolentia. Nam in hoc Consilia-
 rii commune quid habent cum plebejis.
 Sicuti enim vulgi amicitia largitionibus;
 ita & Consiliariorum & amicitia capta-
 tur. Vide in Elem. §. 5 d. l. Tanta namq;
 hominū ferè multitudinis cupiditas est, ut
 largitionibus amicitia omnis aestimetur,
 patria nonnunquam prodatur & venda-
 tur.

8. *Quando hostis nec per
 Legatum, nec Principis pra-
 sentiâ dictis modis moveri
 B potest,*

potest, quid tunc Consilii? Respondeo
 h. m: quod per amicum, quod
 aq. Principis, ac hostis ami-
 cus est, titillari debeat. (h)

(h) Intercessoris, utpote utrorumque
 amici officium hoc in casu est, ut [1] neces-
 situdinem, quæ sibi cum eo sui scilicet, amici
 hoste intercesserit, nec minorem inter se
 & hunc Principem fuisse, exponat; cujus
 partes Aristoteli 2. Rhet. 4. sunt sodalitas, ne-
 cessitudo, cognatio &c. Instituti mei ratio
 hæc est: sicuti Legatus Principi amorem
 & benevolentiam sub initium sermonis
 sui conciliat: ita & Principis amicus fa-
 cere debet. Argumenta, quæ hic adhi-
 beri queunt, habentur d. 2. Rhet. cap. de amor-
 re 4; quæ in Tract. meo, cujus tit. Enthyme-
 mata, quib. Princeps & Consiliarius &c. illustro.
 Et hoc caput toti Rhetorices compendi-
 um, imò caput politicum inscribi potest.
 Necessitudine illa expositâ ratiocinando
 seu concludendo id debite applicet, &
 pro circumstantiarum qualitate verbis
 hoc

hoc magnum faciat ex d. cap. 4. n. 9. Et
amicorum amicos, scil. amamus. Vel n. 6.
ibid. Et qui iisd. amici sunt, iisdemq. inimici.
H. e. huic Principi, quem intercessor re-
praesentat, hostis amicitiam parat, cum di-
cit, quod videlicet naturale sit, ut amicus
amici amicum amet. E. ut hunc etiam
Principem amet &c. Enthymematis mi-
nor adfuit. (ii) ex hoc enthymemate
colligitur aliud n. 3. verbis: *Est amicus qui
amat, & contra amatur.* Hæc major pro-
positio iterum alia enthymemata suppe-
ditat. Nam *amare d. c. est velle alicui ea, quæ
bona arbitrare, idq. ejus causâ, non tuâ, ad eaq.
pro viribus procuranda ac conficienda propen-
sum esse.* Sequitur ex hac definitione
quod, si non Principi, tamen intercessori
Principis ille hostis [1] omnia voveat &
exoptet. [2] hoc unicè intercessoris saltè,
non propria causâ. [3] pro viribus labo-
ret, ut ei benefaciat: cum & ipse erga
eum sic operetur, & pro viribus propen-
sus sit &c. (iii) Connectendo, bellige-
randi scil. causam cum quadâ demiratione
ab hostis, alioquin amici sui parte exte-

nuet; malum sibi etiam imminens dilatat per d. c. 4. n. 4. ubi: *His autem positis, dicitur, necesse est, amicum esse eum, qui unum gaudet, doletque adversis alterius nullam aliam ob causam, nisi propter illum.* Dispositionis meae connexio hæc est: Princeps h. l. ex præcognitis progreditur. Nam quando probatum est & Principem, & hujus hostem sibi amicum esse, concludit, quod idem malum sentiat, quod amicus, amici sui hostis inferre studet. Hoc malo se dolere amici causâ, per n. 4. d. cap. 4. inferat. (iv) Et, si amicitiae rationem amplius habere nolit, eamque hoc ipso tollere velit, ut ne Ethnicis deterior sit, roget: cum ipsi honestatis studiosi fuerint. Argumenta huc pertinentia habentur i. *Rhet. cap. de honesto* 9; quæ exemplis historicis adornet, à minori ad majus, ab Ethnicis ad Christianos concludat, illorum causas exaggeret; præsentem autem iterum deprimat. Illud 9. caput in *Enthymematibus*, quibus Princeps, vel Consilarii uti possunt, etiam exposui. (v) Sed, se sperare fore, ut ab hoc minus justo, laudeque digno

gno conatu &c. desistat: cum & velit, &
possit: Nam *axioma practicum* h. l. 2. Rhet.
cap. de possibili & facto 19. hoc est: *Quod*
quis vult ac potest, illud facit.

Hoc *velle* ex antecedentibus amicitia,
consequenter amoris affectionibus pro-
bet, addito numero 5 d. cap. 4. Omnes enim,
Philosophus inquit, gaudent, cum ea eveni-
unt, quae volunt, dolentque cum contraria: ut
inolestia ac voluptates signa sint voluntatis.
Idem est, ac si dicatur, quod amicorum
sit idem velle ac nole. Alterum, velle nem-
pe ex n. 15. d. c. 4. probatur, ubi: Hujusmo-
di autem sunt, qui virtute praestant, tum ii, qui
bona existimatione sunt, aut apud omnes, aut
apud optimos, aut apud eos, quos ipsi, quive ipsos
admirantur. Bona autem existimatio
quid sit, definitur Aristoteli 1. Rhet. cap. de
partibus felicitatis humanae 5. n. 22. quod sit ab
omnibus virum gravem & autoritate praeditum
existimari: aut tale aliquid habere, ut id o-
mnes appetant, aut multi, aut boni, aut pruden-
tes. Hi autem omnes nihil aliud appe-
tunt,

tunt, quàm virtutes. Ea de causa Principis Christiani autoritas non tam in corporis magnitudine, quàm virtutum exercitio consistit, per dict. n. 15. addito n. 21. ubi sic dicitur: Et eos scilicet amamus, qui facile obliviscuntur acceptas injurias, neque in animo conservant ac continent, sed quas causas habent de aliis conquerendi, sed placabiles sunt &c. Cæterùm, exaggerando pergit, quod videlicet Imperii Status omnes in eum maximas laudes contulerint, quodque verè Christianus offensiones nihil curaverit. Tò posse autem dati axiomatis practici (quod quis nimirum vult & potest, illud facit) ita dilatetur, quodque hic aliquid remitti possit, in hostis potestate sit, per d. 2. Rhet cap. de possibili & facto 19. n. 1. probet: Si ergo contrarium possibile sit (h. l. iratum esse; vel aliquid illicitè consequi) etiam contrarium (v. c. non iratum esse &c.) videri poterit possibile. Extendi potest hæc possibilitas per n. 5. d. cap. cujus verba ibid, hæc sunt: Et si bonum ac pul-

pulchrum fieri possibile est, & omnino fieri possibile. It. per n. 6. ubi: Et cuius principium, dicitur, potest esse, potest etiam finis. Nihil enim eorum qua impossibilia sunt, aut fit, aut fieri incipit. H. l. dicit, quod virtuosè vivere exorsus sit, & posthàc similem vitam ad extremum halitum usque ducere; adeoque se æquum & bonum præbere queat. Tò posse & velle connectat sic: Nec dubius sum, quin etiam velis & possis &c. Similis ferè tractatio est, quando lædens lælo satisfacere debet. Pergit: Quid multa? non me tam exprimere posse scias (Intercessor pro lubitu adducere potest) quod ego non tuâ causâ debeam, facturusque sim cum studiosè, tum libenter, si hoc beneficii in me amici mei, h. e. mea causâ contuleris ac molestiâ me liberaveris. Et hoc per 1. Rhet. 11. cap. de iucundo n. 37. est: ubi sic: Est & amicus in rebus iucundis. Hac ipsa, vel simili loquendi formulâ sui amici hostem, alioquin suum amicum magis magisque sibi conciliat, per lib. 2. Rhet. 4. n. 11. verba: Eos quoq; amant, qui aut propensi sunt ad alios pecunia adjuvandos,

aut ad eorum salutem defendendam. Hanc dispositionem alii, quos meliori luto finxit Apollo, in meliorem ordinem redigant.

9. NB. Ne in lectione hac quis forte turbaretur, hinc indicandum duxi, me §. 7. 8. & seqq. unam etiam agere voluisse de lædente; quomodo videlicet læsum, vel per Legatum, vel per amicos, vel ipse & ante iudicium, & ante bellicam consultationem tractare debeat, is arma ne arripiat, ita, ut ex hoc, utpotè relative contrario, alterum etiam relative contrarium (quo de opusculi titulus, utpote de eo, quod ut plurimum fit, loquitur) cognosci, quidque læsi officium sit, addisci possit. Quin, potentium nonnullorum mores hi sunt, ut à læsis non secus, ac hætenus deduxi, & in seq. deducetur, conveniri, & quod magis mirum, largè & effusè donari velint, si læso ultrò satisfacere debeant, quo suum obtineat. Quibus præmissis, nigrum ex parte rubro respondebit.

10. Sed, quid tandem Consiliarius suadeat, quando & hoc medium minus idoneum est? Respondetur, quod nul-

nullum aliud Princeps vel Consiliarius
medium superesse videat, quàm ut Judi-
cis officiũ de injusto corrigēdo imploret.

11. Sed, quid si legum auxilium cesset?
Respondetur sequenti modo, in quo scil.
consistit altera hujusce Tractationis pars.

12. *Ut Princeps, vel ejus
jussu Consilarii legum auxi-
lio cessante ante bellicam con-
sultationem (a) alia etiam
tentent, (b) is equitatis stu-
diosus est, (c) si iterum cum
hoste, vel de Arbitris affectio-
bus liberis, (d) vel per hostis
amicum, in primis hostis vici-
num, eumq; potentem, vel ho-
ste potentiorem (vel de satisfactio-
lesi, vel laesus bellum ne moveat &c.) agit*

B 5

(c) ita

(e) ita tamen, ut amicus amici sui saltem gratiã (liceat Ictorum more loqui) interesse suum declaret, (f) Ea de causa amici sui hosti apertè exponat, quod eum unà contrario in casu conjunctis viribus hostili animo aggressurus sit. (g) Quando in hac amicabili compositione tentanda operam perdidit, è re est, ut Princeps querelas suas publici Juris faciat (h) hosteq; non animadvertente, (modò eq; hoc, ac sequentia Christi nitati minùs adversentur) ad bellum necessaria sibi paret, (i) ejusq; terr-

territorium ingrediatur, (k)
 Et, quantum fieri potest, vel
 solus, (l) vel cum amicis sive
 foederatis, ita tamen, ut praesentes vires conjuncta hostis viribus etiam futuris majores sint: neque Princeps alios hostes habeat, maxime hostis amicos. (m) Quod si etiam accidat, ut eorum quidam sibi inimicus atque hostis fuerit, necesse est, ut in ejus gratiam antea redierit. (n)

(a) Non eo modo intelligi volo, ac si Imperator, vel Spirense judicium non tantae auctoritatis sit, quod Statuum lites ibi componi minus possint: sed in

Juris naturæ studiosorum gratiã loquor,
 i) ut intelligant, quid sibi liciti belli defi-
 nitio, cum Grotij definitione de Jure B. & P.
 conveniens velit, quando dico, quod bel-
 lum sit status per vim certandi obtinendi
 id, quod singulis in societate humana de-
 beri videtur, cum NB. legibus obtineri
 nequit. Et hodie cum voluntate *Or-*

dinum ex instrumento pacis læsæ Maje-
 statis crimen incidunt, qui bellum in Im-
 perio sine licentia *Cæsaris* movent
 l. 3. qui in jussu Principis bellum gesserit ad L.
 Jul. Majest. Add. Ordinat. Cam. part. 2. tit. 15.
 ibi: Aus der Kaysersl. Mayest. oder
 unserm Zugeben. Recess. Imper. de Ann.
 1555. §. Wer sich aber. Matthias Stepha-
 ni Discurs. Academ. cap. de Imperatore, Rege
 Romano, Camera Imperiali, Electoribus &c.
 eorumq; Juribus & Jurisdictione VI. Petrus
 de Andlo de Imperio Romano &c. Knich. de
 territor. jur. cap 3. n 352. Quod autem in-
 ter Imperii Status bella nonnunquam
 moveantur, experientia testis est. Optan-
 dum

dum igitur esset, ut *Imperatoris* & *Spirensis iudicij* auctoritati cederetur.

(b) Scil. vel per amicos, vel per Legatos.

(c) Quare autem æquitatis studiosus habeatur, ratio est *libr. 1. Rhet. cap. de æquo 13. n. 35. Et malle verbis, quàm factis* (h. l. præliô) rem decerni, scil. æquum est. Amplificari potest ex *5. Eth. cap. de æquo x. H. e. Jura sua, quibus nitatur, monstrare debet. Et, quamvis (publico in scripto exponatur) ita sit; nihilominus hoc unicum Princeps intendit, quòd, ut cum illo imperii statu, utpote hoste in gratiam redeat, æquitate ductus de Jure suo non nihil remittere velit. Cur autem ita scribatur, Aristoteles hoc vult d. 5. Eth. 10. ubi: Qui, inquit, non urget Ius summum ad iniquam partem, sed de Iure suo concedit potius, etiamsi lege adjuvetur, is æquus bonus est. Et. lib. 2. Rhet. cap. de Amore 4. n. 21. Et eos, dicitur, amamus, qui obliviscuntur injurias* (h. e. perpeffum damnum, vel injustum aliquod quod alioquin prætendi potest)

potest: h. l. sano sensu intelligi volo } neq̄
 animo conservant ac continent, si quas causas
 habent de aliis conquerendi, sed placabiles sunt.
 Quales enim eos in alios esse existimant, tales in
 se quoq̄ fore arbitrantur.

(d) Et hoc consilium ea ipsa æquitatis
 causa est, per d. 1. Rhet. 13. n. 35. verb: *Et
 malle ad arbitrum ire, quàm ad Iudicem, scil.
 æquum est.* Ex hisce verbis Aristoteli-
 cis colligitur, quod Princeps ante judici-
 um, in quo injustum corrigendum alio-
 quin est, Arbitros affectibus liberos qua-
 rere possit, Nam sæpè Jus remittendum
 est, ut bellum vitetur. Videtis Grotium
 de I. B. & P. lib 2. cap. 24 n. 1. Pergit Aristote-
 les d. l. Sic: *Arbiter enim æquitatem intuetur,
 at Iudex legem. Et ejus rei causa repertus est
 Arbiter, ut æquitas valeat.* Principis Lega-
 tus hostem quodammodo hæc ei Ar-
 bitros magis suadendo, quàm judicium
 intentando, in quo lædens læso satisfacere
 seu damnum resarcire debet, per ratio-
 nem hanc allatam: cum scil. Iudex legi in-
 hæreat. Etiam si ante susceptum judici-
 um Arbitros frustra suaserit, nihil tamen
 im-

impedir, quominus & pendente lite, & postea legum auxilio cessante, eisdem, vel alios juratos Arbitros suadere queat. Nam hoc ipso Princeps ubique æquus, per citata Aristotelis loca, audit, aliorumque Principum amoré captat. Etenim æquus omnis justus est, per *hypothesein* 5. *Eth.* 10. Jam verò, per 2. *Rhet.* 4. justos amamus. Arbitrorum *qualitatem* exposui per hæc verba: *Affectibus liberos.* Nam affectus, per 2. *Rhet.* 1. sunt motiones animi, quibus immutati homines aliter de re judicant, quam alioquin judicandum esset. E igitur hoc in casu est, ut ab utraque, tam ab hostis, quam à Principis parte numero æquales Arbitri eligantur, iique probi affectibus non ita dediti, ut unus eorum alterius partem affinitate attingat, vel unum eorum cum altero necessitudo quædam intercedat; de quibus omnibus videatur *Aristoteles lib. 2. Rhet. 4. n. 36.* Partes amicitie ibi sunt, *sodalitas, necessitudo, cognatio, & quæcumq; talia sunt.* Vel, molestia & voluptas, tales affectus sunt, ut Legatum, vel Arbitrum impediant, quò minus scilicet rectè

rectè judicent. Quò refertur potest ira lib.
 2. Rhet. 2. misericordia *ibid.* cap. 8. Quibus
 odium e. g. in religionem addo &c. Et
 judicare in genere est rei *qualitatem* ob-
 scuram inquirere, eamque perspicuam
 reddere. Minus igitur rectè iudicium
 suum Arbitr à Principis parte constitu-
 tus interponet, qui hostis Vasallus est;
 siquidem metûs affectus iudicio obest,
per naturam metus lib. 2. Rhet. 5. Ubi mole-
 stia, aut perturbatio quædam, definitur, ex ob-
 jectâ specie imminentis mali, in quo insit vis aut
 interimendi, aut molestiæ inferenda. E. g.
 dum vereretur, levem ob causam, tan-
 quam ob feloniam commissam, feudò ne-
 privetur. Cæterùm Principis officium
 hac in re est, ut cognoscat, quo animò, qua
 conscientia, quibus virtutibus, tam scilicet
 moralibus, quam intellectualibus Lega-
 tus, vel Arbitr præditus sit. Cùm is
 magis hosti etiam, quam Principi favet,
 consultum non est, ut id officii gerat, *per*
hypothesein 5. pol. 9. Sic in similibus affecti-
 bus se habet, *per 2. Rhet. 1. n. 6.* ubi: Neq;
 enim, dicitur, eadem videntur iis, qui amant,
 neq;

neq; iratis, & iis, qui sedato ac compositò animò sunt. Ratio hujus consequentiæ est data affectûs definitio. Quapropter Princeps eum Arbitrum, vel Legatum hosti alioquin subjectum ad istum ablegare non debet, nec eum, qui Principi irascitur. Nam verendum est, sui vindictam ne quærat, per 2. Rhet. cap. de ira 2. quæ est appetitio cum aegritudine conjuncta ulciscendi, opinionone quidem nostra, ejus, qui aut nos ipsos, aut nostrorum aliquem, cum id eum facere, non conveniret neglexisse videatur. Add. supra §. 7. lit. d. Ut igitur Princeps de Consiliariis amore quovis in negotio certus sit, eos negligere, consequenter ad iram commovere non debet. Et principem hoc ipsum decet, ut cum Consiliariis tanquam amicis conversetur, eosque sic tractet. Nec obest, quod inæqualis saltem amicitia h. l. sit. Respondeo, quod per officiorum, vel (*liceat hic dicere*) beneficiorum compensationem amicitia inæqualitas tollatur; quod semper fit, quando is, quò inferior est, eum h. l. Principem, qui dignitate, potentiâ, autoritate, opibus,

bus, aliisque rebus superior est, eò majori amore, observantiâ cæterisque officiis prolequitur, per hypothef. 8. Eth. Quâ, (utpote per hypothefin 1. post. anal. m. 10. principiô quodam) positâ, ejus conclusio est l. 4. C. de contrahenda stipul. l. 4. C. locati cond. In illa enim Imperator Alexander Ulpianum amicum suum appellat; in hac verò suum parentem. Hinc non possunt non Consiliarii Principem suum amare. Qua de causa in analysi mea, Hippolyti à Collibus de Consiliario cap. de Consiliarij dilectione erga suum principem, hanc propositionem ex amoris definitione feci: *Verus seu virtute præditus Consiliarius in sui Principis ac Reipubl. non autem in sui ipsius commodum de illis benè merendo vitæ suæ rationem transmittit, Et prospero eventu subsecuto, Principis,*
præ-

præcipuè verò Reipubl. non
verò sui ipsius causâ gaudet.

Nam amare, ibi esse dixi ex 2. Rhet. 4. velle
alicui ea, quæ bona arbitrare, idq; ejus causâ,
non tuâ, adeoq; pro viribus procuranda ac con-
ficienda propensum esse. Jam verò de offi-
cio in genere d. 5. Pol. 9. amor vel benevolen-
tia erga eum, vel erga id, cui quis præfici-
tur, prædicatur. Nec Arbitrum, vel Le-
gatum Princeps eum ad hostem mittere
debet, cujus sibi odium Consiliarius con-
ciliavit, per d. 2. Rhet. 4. cùm hoc sanari ne-
queat, & ad alicujus h. l. Principis interitû
tendat. Add. Elem. 1. V. pag. de amore &
odio 54 seq. consule etiâ hîc § 5. lit. d. Nec
eum, qui valdè cupidus est. Hanc au-
tem cupiditatem Princeps ex Consiliarii
injustitia colligit. Hinc ipse majorum
honorum, vel divitiarum intuitu in Prin-
cipis sui maximum præjudicium corrumpi
potest, per d. 2. Rhet. 1. n. 8. verba: Et cu-
pienti quidem, atq; ad bene sperandum propense,
si suave sit, quod futurum proponitur, & fore
videtur: ei autem qui & cupiditate vacuus est,
& egrè

& agrè ad sperandum adducitur, & contra.
 Et quid aureæ catenæ, aurea pocula Jo-
 achimicis, vel Ducatis repleta effecerint,
 alii loquantur. Nec mirum: cùm atheis
 non patria modò, sed & Parentes & reli-
 gio venales sint. Ejusmodi immania
 peccata à Juris naturæ studiosis, utpote
 futuris Politicis ne committantur, iis com-
 mendatur Grosgebaueri aureus libellus:
 Præservativ wieder die Pest der heutigen
 Atheisten. Quod insuper nec improbi,
 nec imprudentes, nec illi, de quibus hæc
 nus egi, in Arbitros eligi queant, patet et-
 iam ex d. 2. Rhet. 1. n. 10. verbis: sunt autem
 hac, prudentia, virtus & benevolentia. Nam
 propter hac aut propter eorum
 aliquid, in dando consilio
 mentiantur. Num. 11. Aut enim per
 imprudentiam non rectè opinantur: aut cum
 rectè opinantur, per improbitatem non dicunt
 ea, quæ videntur: aut prudentes quidem &
 boni viri sint, sed non benevolentes, vulgò
 sind partheyisch: Num. 12. Quò fit, ut
 cum

cum quid sit factu optimum, norint, non tamen id suadeant: neq; prætereà alia ejus rei causa reperiri potest.

(e) Dum videlicet læso satisfacere non vult. Qui verò à lædentis parte stat, dicit, quod eum unà defensurus sit. Necessè autem est, ut hoc in casu lædentis amicus sufficientis retaliendi damni modum anteà exposuerit. Hinc læsus, qui scilicet ut hostis metuitur, flecti potest: modò hostis ipse sciat, illum reverà potentem esse. Nam hoc ipso hostis animus ad metus affectum præparatur, per 2. Rhet. 7. 2. Non enim, Philosophus ibi inquit, omnia mala metuit quis &c. Sed quacunq; aut magnas molestias afferre, aut etiam interire possunt. Atq; ea ipsa ita demum, si non longè distent, sed propinqua sint, ita, ut imminant. Homines enim ea, quæ longè absunt (h. l. si Principis amicus longè distat ab hoste) non timent &c. Sed quia id prope esse non putant, non laborant. Ex quibus hostis colligit, quod potentia cujusdam nec quantitate, nec militum qualitate solam, sed & ex loci propinquitate aestimari possit.

possit. Hinc pacis etiam tempore de
 defensivo bello consilium capi debet,
 per Observat. 26 lit. W. & K. Tract. de Foede-
 ribus. Add. ibid. Observ. II. verba: Et
 potius de alio amico &c: Exempla nonnul-
 lis odiosa æque ibi, ac hinc libens omisi.
 Cæterum, hostis (modò bonis ingenij doti-
 bus instructus, vel eruditus sit) illius axioma-
 tis practici lib. 2. Rhet. de possibili &c. 19.
 recordatur: *Quod quis nim.
 vult & potest, illud facit.*
 Item, quod bonum & jucundum sit, plu-
 res felicitatis partes, utpote Præfecturas
 vulgò Membræ/ vel civitates, vel comi-
 tatus &c. consequi posse. Hinc ab ho-
 stis parte metus est, per d. 2. Rhet. 5. n. 5.
 prope enim, ibi dicitur, adesse videtur, quod
 terribile est. Nam & hoc ipsum periculum
 est rei terribilis appropinquatio. Terribi-
 lem h. l. hostis Principis amicum ob-
 propinquitatem, sat potentem concipit
 ita, ut eundem unà metuat, idem Duca-
 tum suum accessionibus ne augeat, per d.
 axioma practicum. Add. cit. Aristotelis
 lib.

lib. cap. de Metu 5. Talia autem (scil. terri-
bilia) sunt inimicitia & ira potentium. Con-
stat enim eos & velle, & posse, na, t inibi jam
sit, ut faciant. Ratio respectu tñ velle
per ira definitionem, & amici naturam patet.

In illa enim suprà dicebatur: *Aut no-
strorum aliquem, cum id e-
um facere non conveniret,
neglexisse videatur:* Et amicus

est quasi alter ego, per 2. Rhet 4. n. 4. verba:
Hus autem positus, necesse est, amicum esse eum,
qui una gaudet bonis, doletq, adversis alterius,
nullam aliam ob causam, nisi propter illum.
Inde è Principis re est, ut eo in casu, quo
de parentheseos verba §. 12. loquuntur,
sibi illum amicum quærat, qui & potens,
& vicinus hosti sit, quemque ipse e. g.
ob contemptus speciem, vel injuriam ali-
quando metuere debet. Hinc uberrimus
quoque est observ: 26. Tract. de Fæde-
ribus, quæ mentem meam explicat.

(f) Per dictam amicitia naturam lit. præc. ex
2. Rhet.

2. Rhet. 4. verb: *His autem positis, necesse est
amicum esse eum &c.* Et ibid: *Et quibus,
dicitur, jam eadem bona sunt, & eadem mala.*
Bonum à parte amici h. l. humanæ quæ-
dam felicitatis pars esse potest e. g. quietè
vivere, per 1. Rhet. cap. de partibus felicitatis
humane V. Hinc ratio est, quare sæpè
Respublicæ in gratiam alterius Reipubl.
&c. ne summis quidem Ducibus par-
cant. Exemplum vide in Cornelio Nepote
cap. 8. Hannibal. verb: *At Hannibal omnes
&c. usque ad illa verba: qua fratrem poenâ
affecerunt.*

(g) Ut ipsi metum incutiat, proptereaq;
hostis animum mutet, per lit. (e) hinc sub ini-
tium ferè.

(h) Eo scil. in casu, quando Principi da-
mnum refundere lædens detrectat; vel
læsus conditionem satisfactionis respuit.
Ratiomea hæc est, quod hinc ipso Prin-
ceps sibi multos amicos conciliet, nec eos
metuere necesse habeat. Ad aliorum
autem Principum benevolentiam captan-
dam, in exponendis querelis, veluti ho-
stis injustitiâ, certa dispositio observari
pot.

potest, (1) Ut Consiliarius Principis sui obedientiam erga Imperatorem, ejusque judicia, nec non Justitiam ipsius tam erga subjectos, quam erga cæteros Imperii Status, nec minùs concordiam exponat, quamque ad *aquitatem*, quavis etiam in re laesus, semper pronus fuerit. Hinc hisce in ordinem redactis à cæteris Principibus, utpote publici scripti lectoribus, eorumq; Consiliariis, cæterisque Imperii Statibus, amatur, per citata *Aristotelis loca lit. (c)*

(2) hostis injustum publico in scripto dilatat, per lib. 1. *Rhet. Cap. de Injuriis (delictis)* comparatè: & *que majores sint XIV. ubi n. 1. Propositio amplificanda hæc est:*

Majores injuria sunt, quæ à majore injustitia manant.

Quò fit, ut etiã quæ minima videntur, interdum sint ma-

xima. Quomodo, & per quas propositiones magna illa injuria e. g. Imperatori, utpote supremo Judici in Imperio,

C

rio,

rio, eique injustum corrigenti illata minus
 scil. obediendo, vel aliàs ejuldem Judi-
 cia, vel Comitia floccipendendo exagge-
 rari possit, addiscitur ex lib. 1. Rhet. d. cap 14.
*expositione in Enthymematibus meis in presen-
 tione hujus opusculi n. 5. cit. (3) sequatur cir-
 cumstantiæ 7^æ Quid qualitas, (qua videli-
 cet illicitum factum est) quo de Princeps ut-
 pote Imperii Status publico in scripto
 conqueritur. Jam verò, illicitum seu
 injustum factum est, quod contra legem
 quandam est. Qualis igitur h. l. lex sit,
 exprimi debet. E. g. lex est Imperii Res-
 cessus de Anno 1555. §. In solcher fürger-
 zogener 14. seq. & §. setzen demnach/
 ordnen &c. ubi, quod nemo, cujuscunq;
 Status, dignitatis aut gradus ille sit, alter-
 rum sub quocunque prætextu invadere,
 lædere aut damna injuriasvè ei inferre,
 bona violenter auferre præsumere au-
 deat. Ex quo fit, ut cæteri etiam Status,
 quibus Imperatoris, ejusque judiciorum
 autoritas eordi est, in injustum illum Sta-
 tum irâ incendantur, Electores in pri-
 mis;*

mis; quippe qui æque ac Imperator ab isto nihili habentur, per supra citatam itæ definitionem, ubi dicitur: *Qui aut nos ipsos, aut nostrorum aliquem, cum id eum facere non conveniret, neglexisse videatur.* Contemptus ratione Statuum ex cujuslibet Recessu liquet: cum non in dicto modo Recessu de Anno 1555, sed & in aliis sub initium ferè legamus: *Unsern und des Reichs Stände und Gliedere &c. It. Recess. Ann. 1557. Derowegen wir uns damahls mit der Churfürsten Råthen / der erscheinenden Fürsten / Ständen &c.* Sic in aliis Imperii legibus fundamentalibus se haber. Quò major igitur amor in Imperatorem Imperiique leges est, eò major industria à quolibet Statu adhibetur, ut vitiosum illud membrum, intellige injustus ille Imperii Status vel emendetur, vel removeatur &c.

Wann Er nehmlichen von Land und
 Leuten gejaget / und sein Lehn einem
 andern gegeben wird. (4) Ad majo-
 rem Statuum amorem sibi conciliandum
 eorum arbitrio judicandum relinquat
 dicens: Num tantus vulgaris sui ipsius
 amor, ipsum injustum impellat, equidem
 non dixerim, sed Imperatori, omniumque
 Statuum judicio relinquo; quippe qui
 adversarius meus in infinitum appetit
 h. l. vel divitias, vel honores. Et metu-
 endum, adversus alios eadem de causâ
 potentior factus bellum ne suscipiat.
 Quare autem ita rariocinet, causa est
Arist lib. 1. Rhet. cap. de Reb. jucundis pertinenti-
bus ad cupiditatem unam de causis injuria-
rum XI. Quo magis causæ hæ, per con-
 sequens vulgaris ille sui ipsius amor, dila-
 tantur, isteque Principis hostis tanquam
 cæterorum Statuum hostis eis sistitur, et
 magis irati redduntur, ita, ut vindictam
 sitiant, eique malo mederi allobo-
 rent. De hoc amore sui vide *Elem. Jur. univ. pag.*
474. §. 5. verb: Hic amor sui &c. (5) Ad
 majo:

majorem & Imperatoris, & Statuum a-
 morem sibi parandum in publico scripto
 Princeps (sive alius Status, quicumque etiam sit,
 quo de hinc sermo est) ea omnia ordine enar-
 ret, quæ equitate duce hætenus frustra
 tentaverit, intellige ea §. 6. seqq. H. e.
 dicat, quod nihil magis in votis habuerit,
 quàm ut cum illo, (à quo damnum perpeffus
 est, vel e. g. eum, quem ob exiguum damnum
 quod refundere hætenus paratus fuerit jam
 metuit) quietè pacificeque vivere potue-
 rit: cum naturæ suæ nihil magis adverfc-
 tur, quàm cum eo lites foyere, quo cum
 ntpote Imperii Statu quasi unum quoda-
 dam esse deberet. Hujus consecutio-
 nis (cujus effectus amor est) fundamentum
 esto lib. 2. Rhet. de Amore 4. ubi: illos ama-
 mus, Philolopus inquit, quorum convictus
 ac consuetudo suavis est. Tales autem sunt,
 qui faciles sunt, neq; ad aliena peccata redar-
 guenda propensi, neq; concertationum (h. l. bel-
 liinjusti) avidi, neq; contentiosi. Omnes enim,
 qui tales sunt, pugnaces sunt, & qui pugnant,
 velle videntur contraria. Quoniam autem
 amoris effectus est (per definitionem 2. Rhet.

4.) ut quis ejus causâ, quem amat, opere-
 tur, sequitur in publico scripto (6) dum
 videlicet cæteros Imperii Status rogat,
 ut ipsi intercedant, (ut scil. vel damnum à
 ledente resarciatur laeso: vel laesus ad arma ne
 migret) vel intercessione frustra tentatâ,
 ei candidè subveniant. Quo in casu Im-
 perator, vel Spirensis judicium iterum
 implorari potest. Adde Grotium de Jure
 B. & P. lib. 2. cap. 25. n. 7. ubi honestum
 esse dicitur, ut alter alteri injustè oppresso
 subveniat. Ratio facilis est: cum inter
 Imperii Status societas sit: & societas
 quasi unum quoddam ex quibusdam vel
 multis hominibus operatione sua ad ali-
 quod bonum tendentibus. Bonum h. l.
 est societatis e. g. Imperii Romano-Ger-
 manici conservatio. Hinc quilibet Im-
 perii Status (qui ejus conservationem, quan-
 tum in se, intendit) ex lib. 1. Rhet. 5. hanc ma-
 jorem sumit: *Quicquid facit ad
 felicitatem (Imperij Romano Germanici)
 vel ad partem ejusdem, illud*
 est

est suadendum ac suscipiendū.

(7) tandem Princeps officia omnia paratissima repromittat.

(i) E. g. amicos, milites, arma &c; quorum optimum medium pecunia est. Quomodo autem & hæc parari, multique milites facile ali queant, in *Tract. citat. prefat. hic, n. 2.* dicam.

(k) Quoniam commeatus ratio in bello quoque haberi debet, ne fames pugnet intrinsecus, & plures interficiat, quam gladius. Quando igitur necessaria ad bellum hoste ignorante parantur, milites hostis territorium invadentes ea inveniunt, undè alantur. Si enim hostis præsciret, sibi bellum inferri, ad victum necessaria in urbes obsidione cingendas importanda curaret. Add. J. W. H.

Erinnerung von Kriegswesen / cap. 1. pag. 35. Verb: Der Krieg zu Hause ist viel schwerer unnd gefährlicher als aufferhalb. Dann die Beschützung thut man aufferhalb und in der ferne
viel

viel leichter / als zu Hause. So thut man weißlich / daß man in der ferne Krieg führe / ehe man den nahenden Dämpffe. It. pag. 18 In eines andern Land führet man mit weniger Schaden Krieg. Ob gleich grössere Unkosten auff den Krieg gewendet werden müssen / als in seinem Lande. Idem pag. 5. d. 1.

(1) Nam, etsi per 1. Rhet. 5. n. 5. felicitatis humanæ pars est multos habere amicos: belli tamen intuitu, certo respectu consultum nonnunquam non est, per observationem 9. lit. (c) de Fœderibus. Sequens igitur ex principiis meis esto: Cùm quis solus hoste potentior est, consultius est, ut cæteros Principes amicos, quàm eos fœderatos habeat. Conclusio etiam est in J. W. H. Regulis pag. 31. Ein Fürste sol zuvor alle andere Mittel zur hand nehmen / ehe er seine Zuflucht bey fremden Volck suchen / und dasselbe in sein Land führen wolle / solches zubeschützen /

ben / wenn er demselben trawen darff.
 Dann alle Verträge und Bedingung
 mit dem Feinde kommen ihm leichter
 an / als solche Mittel.

(m) Per 2 Rhet. 4. n. 6. Et qui iisdem, dici-
 tur, amici sunt, iisdem inimici. Eos enim nec-
 esse est, idem velle. H. e. amici mei, amicum
 amo; hostis verò amicus, odio mihi
 est.

(n) Per definitionem ira & hostis. Hic enim
 substantiam alicujus vel destruere, vel e-
 vertere, vel molestiam inferre studet.
 Cùm igitur molestia ab iis metuenda sit,
 in quibus iræ restinctio non apparet, ante
 omnia lenis reddi debuit is, qui Principi
 irascebatur. Definitur autem delinitio
 lib. 2. Rhet. cap. 3. quod sit sedatio & restinctio
 ira. Et iratus, utpote hostis, nondum de-
 bitè reconciliatus seu lenis redditus, sui
 vindictam datâ occasione quærit. Hinc
 conclusio est J. W. H. d. 1 pag. 6. Wenn
 ein Krieg nicht wol hingelegt ist / und
 man wil zu einen andern greiffen / sol-
 ches ist eine grosse Thorheit.

13. Verum, nec hisce, de quibus hactenus egimus, prosperè subsecutis, quid consilii? Respondeo, quod ad bellicam consultationem via pateat.

14. Quæris, quomodo autem de bello consultatur? Respondebitur in citata *Tractatione mea num. 2. in præfatione hîc.*

15. Insurgas Zoile dicens, hæc dissecta in praxi rarè, vel nunquam observari. Scias velim hoc, quod eruditi cujusdam objectio hæc non sit. Consulas velim §. 29. & præfationem *Tract. de Fœderibus.* Nec tam elati animi sum, ut prudentiâ, rebusque omnibus perpolitos hîc docere velim; sed in gratiam Juris naturæ Studiosorum opuscula mea eduntur. Idem præter illa in præfatione exposita *Analysin meam in Hippolytum à Collibus de Consiliario,* item *Antiatheistica fundamenta, h. e. Theologiam naturalem* suo loco B. C. D. habebunt. Interea quilibet eorum sibi *Großgebaueri Præservativ wieder die Pest der heutigen Atheisten/* libellum à nullo *Theologorum vel Politicorum* satis laudatum

datu
m

Pag.
le
L

datum commendatum habeto. Cui si-
mili in materia Dn. Doct. Mulleri,
Hamburg. eruditum opus ad-
dere volo, debeo.

Appendix.

Pag. 25. lin. 15. post vocem *Consiliariorum*
legatur: *quorundam*. Cætera benevolo
Lectori committo.

F I N I S.

compendium habito. Cui si
nulli in materia de Dog. Malheri
f. 100. ung. eruditum opus ad
dece vobis. Leber.

Appendix

pag. 25. in 12. post vocem Constitutionum
legitur: primum. Ceteris deinceps
legitur: communito, non sunt
legitur: in 12. post vocem
legitur: in 12. post vocem

P
R
M

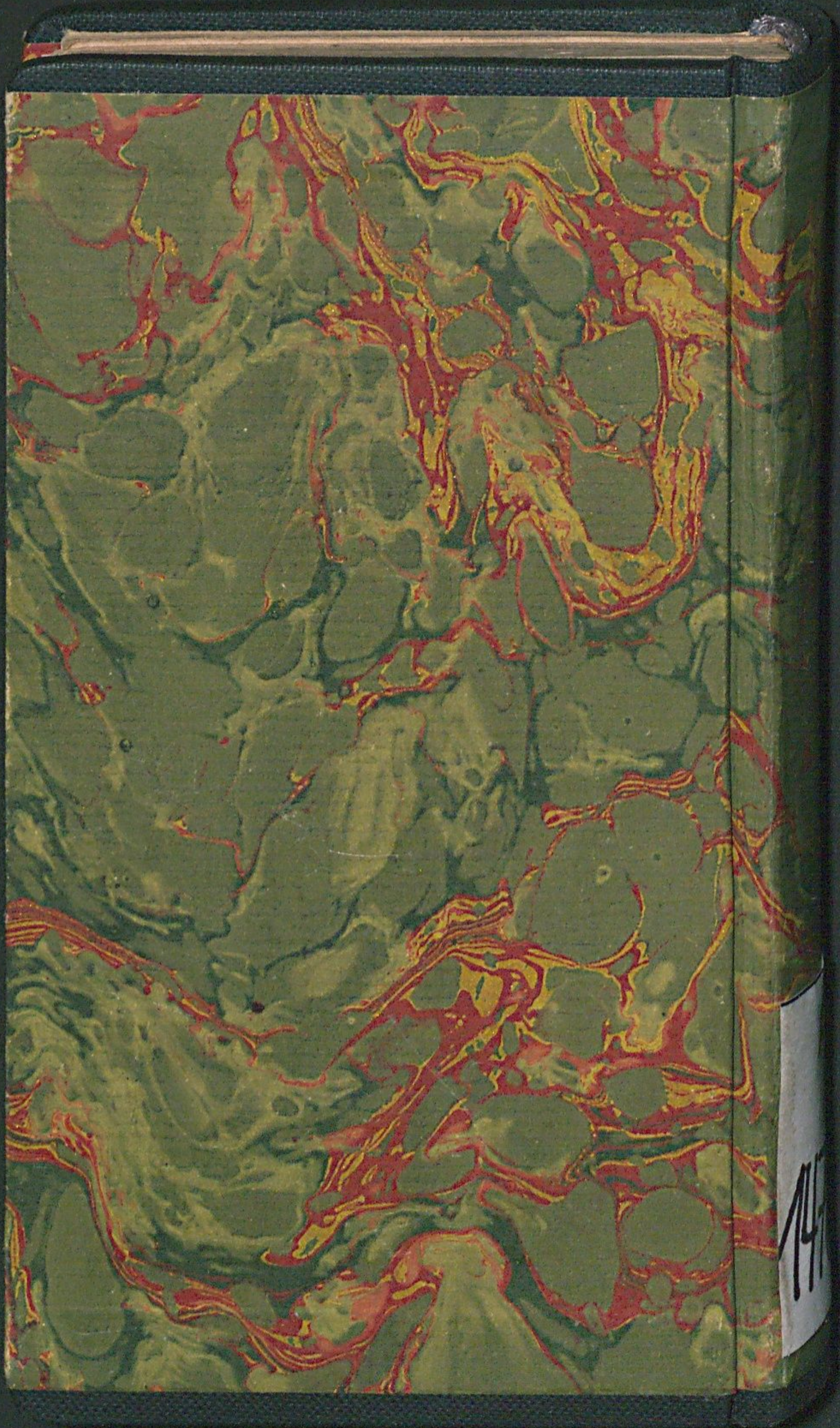
AB 147 622

X 261 4060

R

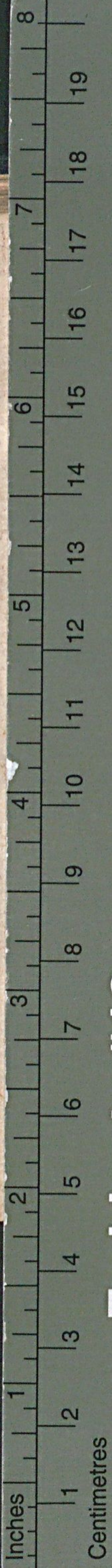
VD 17

6.00 Koch

145

Farbkarte #13

B.I.G.

OFFICIUM
PRINCIPIS ET
CONSILIARI-
ORUM

2

Quodnam sit,
quàm is læsus in judi-
centem conveniat; vel, legum
cessante, quodnam illorum
cium ante bellicam con-
sultationem sit?

Autore

THÆO STIERIO
I. L., Praet. Hannover:

HANNOVERAE,
Impensis Autoris,
GEORGII FRIDERICI
IMMI, MDCCLXXII.

